

Chris Cleave

Kleine Bij

Vertaald door Dennis Keesmaat

2017 Prometheus Amsterdam

1

Op de meeste dagen zou ik willen dat ik een Britse munt van een pond was in plaats van een Afrikaans meisje. Iedereen zou blij zijn om me te zien. Ik zou u dan misschien in het weekend komen opzoeken en dan zou ik opeens de man in de buurtwinkel opzoeken – want zo grillig ben ik nu eenmaal – maar u zou niet verdrietig zijn omdat u een kaneelbroodje zou eten, of een koud blikje Coca-Cola drinken, en u zou nooit meer aan me denken. We zouden gelukkig zijn, als geliefden die elkaar op vakantie hebben leren kennen en niet meer weten hoe de ander heet.

Een munt van een pond kan gaan waar hij denkt dat hij het veiligst is. Hij kan woestijnen en oceanen doorkruisen en het geluid van geweervuur en de bittere geur van brandend riet achter zich laten. Wanneer hij zich warm en geborgen voelt zal hij zich om-draaien en naar u lachen, zoals mijn grote zus Nkiruka naar de mannen in ons dorp lachte in de korte zomer nadat ze een meisje was geworden maar voordat ze echt een vrouw was, en in elk geval voor de avond dat mijn moeder haar meenam naar een stille plek om een serieus gesprek te voeren.

Een munt van een pond kan natuurlijk ook serieus zijn. Hij kan zich vermommen als macht, of eigendom, en voor een meisje dat geen van beide heeft is niets serieuzer. Je moet het pond zien te vangen en hem opsluiten in je zak, zodat hij alleen een veilig land kan bereiken als hij je meeneemt. Maar een pond kent alle trucs van een

tovenaar. Wanneer hij achtervolgd wordt heb ik hem als een hagedis zijn staart zien afwerpen, waarna je nog maar een penny in je hand hebt. En wanneer je hem eindelijk wilt pakken kan het Britse pond de beste truc van allemaal uithalen, en dat is zichzelf veranderen in niet één, maar twee identieke groene Amerikaanse dollarbiljetten. Je vingers grijpen naar lege lucht, ik zeg het u.

Wat zou ik graag een Brits pond zijn. Het staat een pond vrij naar een veilige plek te reizen en het staat ons vrij hem na te kijken. Dat is de triomf van de mensheid. Dat heet *globalisering*. Een meisje als ik wordt tegengehouden door de immigratiedienst, maar een pond kan door de draaihekkens springen en de grote mannen met hun uniformpetten ontwijken die hem onderuit willen halen en zo in een luchthaventaxi springen die klaarstaat. *Waarheen, meneer?* De westerse beschaving, mijn beste, en vlug wat.

Ziet u hoe mooi een Britse munt van een pond praat? Hij spreekt met de stem van koningin Elizabeth de Tweede van Engeland. Haar gezicht is erop geslagen en als ik van heel dichtbij kijk zie ik soms haar lippen bewegen. Ik houd haar bij mijn oor. Wat zegt ze? *Leg me onmiddellijk neer, jongedame, of ik roep mijn bewakers.*

Als de koningin op zo'n toon tegen u zou praten, denkt u dan dat het mogelijk is haar niet te gehoorzamen? Ik heb gelezen dat de mensen om haar heen – zelfs koningen en ministers-presidenten – merken dat hun lichaam al reageert op haar bevelen voordat hun hersens kunnen bedenken waarom niet. Ik zal u eens iets vertellen: het zijn niet de kroon en de scepter die dat effect hebben. Ik kan een tiara op mijn korte, pluizige haar pinnen en een scepter in mijn hand houden, zo, en dan zouden er nog steeds politieagenten op me afkomen met hun grote schoenen en zeggen: *Mooie outfit, mevrouw, maar mogen we nu uw identiteitsbewijs even zien?* Nee, het zijn niet de kroon en de scepter van de koningin die in uw land de dienst uitmaken. Het zijn haar grammatica en haar stem. Daarom is het wenselijk om te praten zoals zij. Op die manier kun je tegen politieagenten met een stem zo helder als de Cullinan-diamant zeggen: *Lieve hemel, hoe durft u?*

Ik ben alleen maar in leven omdat ik het Engels van de koningin heb geleerd. Misschien denkt u: zo moeilijk is dat niet. Engels is immers de officiële taal van mijn land, Nigeria. Ja, maar het probleem is dat we het bij ons veel beter spreken dan jullie. Om het Engels van de koningin te spreken, moest ik de beste trucs van mijn moedertaal vergeten. De koningin kan bijvoorbeeld nooit zeggen: *Er was nogal wat wahala, die meid heeft haar kont gebruikt om mijn eerste zoon te strikken en iedereen kon zien dat ze in een kwaai hoek zou raken*. In plaats daarvan moet de koningin zeggen: *Wijlen mijn schoondochter wendde haar vrouwelijke charmes aan om zich te verloven met mijn opvolger, en men had kunnen voorzien dat dat niet goed zou aflopen*. Het is allemaal nogal treurig, vindt u niet? Het Engels van de koningin leren is alsof je de ochtend na een dansfeest de felrode lak van je teennagels schrobt. Het duurt heel lang en er blijft altijd een beetje over, een rode veeg aan de groeiende uiteinden die je herinnert aan de leuke tijd die je hebt gehad. U begrijpt dus wel dat ik niet erg snel leerde. Aan de andere kant had ik genoeg tijd. Ik leerde jullie taal in een detentiecentrum voor immigranten in Essex, in het zuidoosten van het Verenigd Koninkrijk. Twee jaar hebben ze me daar opgesloten. Tijd was het enige wat ik had.

Maar waarom deed ik al die moeite? Dat deed ik om wat een paar oudere meisjes daar me uitlegden: om te overleven moet je er goed uitzien of nog beter praten. Van de meisjes die gewoon en stil zijn lijken de papieren nooit in orde. Jullie zeggen dat ze gerepatriëerd worden. Wij zeggen ‘vroeg naar huis gestuurd’. Alsof jullie land een kinderpartijtje is – te heerlijk om eeuwig te duren. Maar de mooie en praatlustige meisjes, wij mogen blijven. Op die manier wordt jullie land opwindend en mooier.

Ik zal u vertellen wat er gebeurd is toen ze me uit het detentiecentrum voor immigranten lieten. De detentietoezichthouder gaf me een bon, een vervoersbon, en hij zei dat ik kon bellen voor een taxi. Ik zei: *Dank u, meneer, moge God u genadig zijn en u vreugde schenken in uw hart en voorspoed voor uw dierbaren*. De toezicht-

houder richtte zijn blik op het plafond, alsof daar iets heel interessants te zien was, en hij zei: *Jezus*. Toen wees hij met zijn vinger naar de gang en hij zei: *Daar is de telefoon*.

En dus ging ik in de rij voor de telefoon staan. Ik dacht: ik ging te ver toen ik die detentietoezichthouder bedankte. De koningin zou slechts *Dank u* hebben gezegd en het daarbij hebben gelaten. Sterker nog: de koningin zou tegen de detentietoezichthouder hebben gezegd die verdorpe taxi zelf te bellen, of ze zou hem laten doodschieten en zijn hoofd laten scheiden van zijn romp om tentoongesteld te worden aan het hek voor de Tower of London. Op dat moment besepte ik dat in mijn detentiecel uit boeken en kranten het Engels van de koningin leren één ding was, maar dat het heel iets anders was om de taal ook echt te spreken met Engelsen. Ik was boos op mezelf. Ik dacht: je kunt het je niet veroorloven om zulke fouten te maken, meisje. Als je praat als een wilde die Engels heeft geleerd op een boot, zullen de mannen je opsporen en je zo terug naar huis sturen. Dat dacht ik.

Er stonden drie meisjes in de rij voor me. Ze lieten ons allemaal op dezelfde dag gaan. Het was vrijdag. Het was een heldere, zonnige ochtend in mei. De gang was vuil maar hij rook schoon. Dat is een goede truc. Bleekmiddel, daar doen ze dat mee. De detentietoezichthouder zat achter zijn bureau. Hij keek niet naar ons. Hij las een krant. Die lag uitgespreid over zijn bureau. Het was geen krant waaruit ik jullie taal heb leren spreken – *The Times* of *The Telegraph* of *The Guardian*. Nee, deze krant was niet voor mensen zoals u en ik. Er stond een wit meisje op de foto in de krant en ze was topless. U weet wat ik bedoel als ik dat zeg, want we spreken uw taal. Maar als ik dit verhaal zou vertellen aan mijn grote zus Nkiruka en de andere meisjes uit mijn dorp, had ik op dit moment moeten stoppen om uit te leggen dat *topless* niet betekent dat de mevrouw in de krant geen bovenlichaam had. Het betekent dat ze geen *kledingstukken* droeg op haar bovenlichaam. Ziet u het verschil?

– *Wacht, zelfs geen bustehouder?*

– *Zelfs geen bustehouder.*

– Weh!

En dan zou ik mijn verhaal opnieuw beginnen maar die meisjes thuis zouden met elkaar fluisteren. Ze zouden giechelen achter hun handen. En net als ik dan weer bij mijn verhaal kwam over de ochtend dat ze me uit het detentiecentrum voor immigranten lieten gaan, zouden die meisjes me weer onderbreken. Nkiruka zou zeggen: *Luister, oké? Luister. Even voor de duidelijkheid. Dat meisje op de foto in de krant. Dat was een prostituee, toch? Een nachtvechtster? Keek ze uit schaamte naar de grond?*

– *Nee, ze keek niet uit schaamte naar de grond. Ze keek recht in de camera en lachte.*

– *Wat, in de krant?*

– *Ja.*

– *Dus het is in Groot-Brittannië geen schande om in de krant je bobbi's te laten zien?*

– *Nee. Het is geen schande. De jongens vinden het leuk en er is geen schaamte. Anders zouden de topless meisjes niet zo lachen, snap je?*

– *Dus pronken alle meisjes er daar zo mee? Lopen ze rond met hun bobbi's die op en neer dansen? In de kerk en in de winkel en op straat?*

– *Nee, alleen in de krant.*

– *Waarom laten ze niet allemaal hun borsten zien, als de mannen het leuk vinden en er geen schaamte is?*

– *Ik weet het niet.*

– *Je hebt daar meer dan twee jaar gewoond, juffrouw heen-en-weer. Hoe kun je dat niet weten?*

– *Zo gaat het daar. Een groot deel van mijn leven in dat land leefde ik in dergelijke verwarring. Soms denk ik dat zelfs de Britten het antwoord op zulke vragen niet weten.*

– Weh!

Zo zou het gaan als ik de meisjes thuis elk klein dingetje moest uitleggen. Ik zou linoleum en bleekmiddel en softporno moeten uitleggen, en de magie van het Britse muntstuk van een pond dat van vorm verandert, alsof al die alledaagse dingen prachtige mysteries waren. En al heel snel zou mijn eigen verhaal zoekraken in

die grote oceaan van mirakels, want het zou lijken alsof jullie land een betoverde federatie van wonderen was en mijn eigen verhaal daar was eigenlijk heel klein en onmagisch. Maar met u is het veel makkelijker, want tegen u kan ik zeggen: luister, de ochtend dat ze ons vrijlieten staarde de dienstdoende toezichthouder van het detentiecentrum voor immigranten naar een foto van een topless meisje in de krant. En dan begrijpt u de situatie meteen. Dat is de reden dat ik twee jaar lang het Engels van de koningin heb geleerd, zodat u en ik zonder onderbreking op deze manier kunnen praten.

De detentietoezichthouder, degene die naar de topless foto in de krant keek, was een kleine man en hij had licht haar, als de champignonsoep uit blik die ze ons op dinsdag gaven. Zijn polsen waren dun en wit als stroomkabels met een laagje wit plastic. Zijn uniform was groter dan hij. De schouders van het jasje kwamen in twee bulten omhoog, één aan elke kant van zijn hoofd, alsof hij er kleine dieren in verborgen hield. Ik stelde me voor dat die beestjes met hun ogen knipperden tegen het licht als hij 's avonds zijn jasje uittrok. Ik dacht: ja meneer, als ik uw vrouw was, zou ik mijn bustehouder áán houden, dank u wel.

En toen dacht ik: waarom staart u naar dat meisje in de krant, meneer, en niet naar de meisjes die hier in de rij voor de telefoon staan? Als we nu eens allemaal wegrenden? Maar toen herinnerde ik me dat ze ons vrijlieten. Dat was moeilijk te bevatten na zo'n lange tijd. *Twee jaar* heb ik in dat detentiecentrum geleefd. Ik was veertien jaar oud toen ik naar uw land kwam, maar ik had geen papieren om het te bewijzen en dus stopten ze me in hetzelfde detentiecentrum als de volwassenen. Het probleem was dat mannen en vrouwen samen opgesloten zaten op die plek. 's Nachts hielden ze de mannen in een andere vleugel van het detentiecentrum. Als de zon onderging stopten ze hen in kooien als wolven, maar overdag begaven de mannen zich onder ons en aten ze hetzelfde eten als wij. Ik vond dat ze er nog steeds hongerig uitzagen. Ik vond dat ze met uitgehongerde ogen naar me keken. Dus toen de oudere meisjes tegen me fluisterden: *Om te overleven moet je er goed uitzien of goed*

praten, besloot ik dat praten voor mij veiliger zou zijn.

Ik maakte mezelf ongegeerlijk, ik weigerde me te wassen en ik liet mijn huid fettig worden. Onder mijn kleren bond ik een brede strook katoen om mijn borst, om mijn borsten klein en plat te maken. Toen de liefdadigheidsdozen aankwamen, vol tweedehands kleren en schoenen, probeerden sommige andere meisjes zich knap te maken, maar ik grabbelde erin op zoek naar kleren die mijn vormen verborgen. Ik droeg een wijde spijkerbroek en het hawaiïhemd van een man en stevige zwarte laarzen met stalen punten die door het gescheurde leer schemerden. Ik ging naar de verpleegster van het detentiecentrum en liet haar met een medische schaar mijn haar heel kort knippen. Tijdens die hele twee jaar heb ik niet gelachen of een man aangekeken. Ik was doodsbang. Pas nadat ze de mannen 's avonds hadden opgesloten ging ik terug naar mijn detentiegel en wikkelde ik de stof van mijn borsten en dan ademde ik diep uit. Daarna deed ik mijn zware laarzen uit en trok ik mijn knieën op tot onder mijn kin. Eén keer per week ging ik op de matras van schuimrubber zitten en lakte ik mijn teennagels. Ik vond het kleine flesje nagellak onder in de liefdadigheidsdoos. Het prijsstickertje zat er nog op. Als ik er ooit achter kom wie het gegeven heeft, zal ik tegen haar zeggen dat ze voor één Brits pond en negennegentig penny's mijn leven heeft gered. Want dat is wat ik daar deed om me eraan te herinneren dat ik onder dat alles nog leefde: onder mijn stalen neuzen droeg ik felrode nagellak. Wanneer ik mijn laarzen uittrok kneep ik mijn ogen soms dicht tegen de tranen en ik schommelde heen en weer, rillend van de kou.

Mijn grote zus Nkiruka werd een vrouw in het groeiseizoen, onder de Afrikaanse zon, en wie kan het haar kwalijk nemen dat ze giechelend en dertig werd van de gloeiende hitte? Wie kon er niet tegen de deurpost van zijn huis leunen en toegeeflijk glimlachen wanneer ze zagen hoe mijn moeder haar liet zitten en zei: *Lieve Nkiruka, je moet niet zo lachen naar de oudere jongens?*

Ik werd een vrouw onder witte tl-buizen, in een ondergrondse kamer in een detentiecentrum voor immigranten zestig kilometer

ten oosten van Londen. Er waren geen seizoenen daar. Het was koud, koud, koud en ik had niemand om naar te glimlachen. Die koude jaren zijn in me gevroren. Het Afrikaanse meisje dat ze opsloten in het detentiecentrum voor immigranten is nooit echt ontsnapt. In mijn hart zit ze daar nog steeds opgesloten, voorgoed, onder de tl-lampen, opgekruld op de groene linoleumvloer met haar knieën opgetrokken onder haar kin. En de vrouw die ze hebben vrijgelaten uit het detentiecentrum voor immigranten, het schep-sel dat ik ben, dat is een nieuw soort mens. Er is niets natuurlijks aan me. Ik ben in gevangenschap geboren – nee, herboren. Ik leerde mijn taal uit jullie kranten, mijn kleren zijn jullie afdankertjes, en het is jullie pond waaraan het in mijn zakken schrijnend ontbreekt. Stelt u zich als u dat wilt een jonge vrouw voor, uitgeknipt uit een lachende tijdschriftadvertentie van Save the Children, die zichzelf kleedt met haveloze roze kleding uit de recyclebak op de parkeerplaats van uw plaatselijke supermarkt en Engels spreekt als het commentaar van *The Times*. Ik zou de straat oversteken om me te ontlopen. Echt, dit is het enige waar mensen uit uw land en mensen uit mijn land het over eens zijn. Ze zeggen: *Dat vluchtelingenmeisje is er niet een van ons. Dat meisje hoort hier niet.* Dat meisje is een halfling, het resultaat van een onnatuurlijke paring, een onbekend gezicht in de maan.

Dus ik ben een vluchteling en ik voel me soms heel erg eenzaam. Is het mijn schuld dat ik er niet uitzie als een Engels meisje en dat ik niet praat als een Nigeriaan? Nou, wie zegt er dat de huid van een Engels meisje net zo bleek moet zijn als de wolken die langs haar zomerlucht zweven? Wie zegt dat een Nigeriaans meisje moet praten in gevallen Engels, alsof het Engels hoog in de atmosfeer tegen het Ibo was gebotst en als een douche in haar mond regende, waardoor ze half verdrinkt en lieve verhalen ophoest over de felle Afrikaanse kleuren en de smaak van gebakken banaan? Niet als een verhalenverteller, maar als iemand die gered is uit de stroom en het koloniale water uit haar longen ophoest?

Neem me niet kwalijk dat ik jullie taal goed heb geleerd. Ik ben

hier om u een waar gebeurd verhaal te vertellen. Ik ben niet gekomen om u te vertellen over de felle Afrikaanse kleuren. Ik ben een wedergeboren burger uit een ontwikkelingsland en ik zal u bewijzen dat de kleur van mijn leven grijs is. En als ik toevallig gek ben op gebakken banaan, dan moet dat onder ons blijven en ik smeeek u het níemand te vertellen. Oké?

De ochtend dat ze ons uit het detentiecentrum lieten, gaven ze ons al onze bezittingen. Ik bewaarde die van mij in een doorzichtige plastic tas. Een *Collins Gem Pocket English Dictionary*, een paar grijze sokken, een grijze onderbroek en een rijbewijs uit het Verenigd Koninkrijk dat niet van mij was, en een visitekaartje met wattervlekken dat ook niet van mij was. Als u het wilt weten: die dingen waren van een witte man die Andrew O'Rourke heette. Ik heb hem leren kennen op een strand.

Die kleine plastic tas hield ik in mijn hand toen de detentietoezichthouder tegen me zei dat ik in de rij voor de telefoon moest gaan staan. Het eerste meisje in de rij was lang en mooi. Haar ding was schoonheid, niet praten. Ik vroeg me af wie van ons een betere keuze had gemaakt om te overleven. Dit meisje had haar wenkbrauwen geëpileerd en vervolgens had ze die er met een potlood weer op getekend. Dat had ze gedaan om haar leven te redden. Ze droeg een paarse jurk, een jurk in A-lijn met roze sterren en manen in het patroon. Ze had een mooie roze sjaal om haar haar gewikkeld, en droeg paarse slippers aan haar voeten. Ik bedacht dat ze wel heel lang opgesloten moest hebben gezeten in ons detentiecentrum. Je moet wel door heel veel liefdadigheidsdozen gaan om een outfit samen te stellen die echt een *ensemble* is.

De bruine benen van het meisje hadden veel kleine witte littekentjes. Ik dacht: bedekken die littekens je helemaal, net als de sterren en de manen op je jurk? Ik dacht dat dat ook mooi zou zijn, en ik vraag u hier ter plekke om het alstublieft met me eens te zijn dat een litteken nooit lelijk is. Dat wil het litteken ons laten denken. Maar u en ik moeten afspreken ze het hoofd te bieden. We moeten alle littekens zien als schoonheid. Oké? Dit zal ons geheim zijn.

Want neemt u van mij aan dat zich op iemand die sterft geen littekens vormen. Een litteken betekent: ik heb het overleefd.

Over een paar ademdeugen zal ik u enkele treurige woorden vertellen. Maar u moet ze aanhoren, net zoals we overeengekomen zijn voortaan naar littekens te kijken. Treurige woorden zijn gewoon een andere vorm van schoonheid. Een treurig verhaal betekent dat deze verhalenverteller nog leeft. Voor je het weet overkomt haar iets fijns, iets wonderbaarlijks, en dan zal ze zich omdraaien en glimlachen.

Het meisje met de paarse jurk in A-lijn en littekens op haar benen praatte al in de hoorn van de telefoon. Ze zei: *Hallo, taxi? Jij kom me ophalen, ja? Goed? O, waar ik vandaan kom? Ik kom van Jamaica, darlin, nou en of. Hè? Wat? O, waar ik nou vandaan kom? Oké, wacht alsjeblieft.*

Ze legde haar hand op de hoorn van de telefoon. Ze draaide zich om naar het tweede meisje in de rij en zei: *Luister, darlin, hoe heet de plek waar we hier zijn?* Maar het tweede meisje keek alleen maar naar haar op en haalde haar schouders op. Het tweede meisje was dun en haar huid was donkerbruin en haar ogen waren groen als een gombal waarvan je het laagje suiker hebt gezogen en die je dan ophoudt tegen de maan. Ik kan niet eens uitleggen hoe mooi ze was. Ze droeg een gele sari. Net als ik had ze een doorzichtige plastic tas in haar hand, maar er zat niets in. Eerst dacht ik dat hij leeg was, en ik dacht: waarom draag je die tas als er niks in zit, meisje? Ik kon haar sari erdoorheen zien, dus ik besloot dat ze een tas vol citroengeel vasthield. Meer bezat ze niet toen ze ons vrijlieten.

Ik kende dat tweede meisje een beetje. Ik zat een keer twee weken lang in dezelfde kamer als zij, maar ik heb nooit met haar gesproken. Ze sprak geen woord Engels, van wie dan ook. Daarom haalde ze eenvoudigweg haar schouders op en hield ze haar tas met citroengeel tegen zich aan gedrukt. En dus richtte het meisje aan de telefoon haar blik naar het plafond, op dezelfde manier als de detentietoezichthouder achter zijn bureau.

Toen wendde het meisje aan de telefoon zich tot het derde meis-

je in de rij en ze zei tegen haar: *Weet jij hoe het heet waar we hier zijn?* Maar het derde meisje wist het ook niet. Ze stond daar maar, en ze droeg een blauw t-shirt en een blauwe spijkerbroek en witte Dunlop Green Flash-sneakers, en ze keek naar haar eigen doorzichtige tas, en haar tas zat vol brieven en documenten. Er zat zo veel papier in die tas, helemaal verfrommeld en gevouwen, dat ze één hand onder de tas moest houden om te voorkomen dat het er allemaal uit barstte. Dat derde meisje kende ik ook een klein beetje. Ze was niet knap en ze was ook geen goede prater, maar er is nog iets waarmee je kunt voorkomen ‘vroeg naar huis gestuurd’ te worden. Wat dit meisje had gedaan was haar verhaal opschrijven en officieel laten maken. Aan het einde van haar verhaal stonden rubberen stempels die in rode inkt zeiden dat het **WAAR** was. Ik weet nog dat ze me haar verhaal vertelde en het ging ongeveer als:

*de-mannen-kwamen-en-ze-
staken-ons-dorp-in-brand-
bonden-onze-meisjes-vast-
verkrachtten-onze-meisjes-
namen-onze-meisjes-mee-
geselden-mijn-man-
sneden-in-mijn-borst-
ik-rende-weg-
door-het-struikgewas-
vond-een-schip-
stak-de-zee-over-*

en-toen-stopten-ze-me-hier. Of zo ongeveer. Ik haalde alle verhalen in dat detentiecentrum door elkaar. Alle verhalen van de meisjes begonnen met *de-mannen-kwamen-en-ze*. En alle verhalen eindigden met *en-toen-stopten-ze-me-hier*. Alle verhalen waren verdrietig, maar u en ik hebben onze afspraak over treurige woorden. Dit meisje – meisje drie in de rij – was zo verdrietig om haar verhaal dat ze niet wist hoe de plek waar ze was heette en ze wilde het niet weten. Het meisje was niet eens nieuwsgierig.

En dus vroeg het meisje met de telefoonhoorn het haar op-

nieuw. *Wat? zei ze. Praat jij ook al niet? Hoe kan het nou dat je de naam van deze plek niet weet?*

Toen richtte het derde meisje in de rij haar blik naar het plafond, en dus richtte het meisje met de telefoonhoorn haar eigen blik voor een tweede keer naar het plafond. Ik dacht: oké, nu heeft de detentietoezichthouder een keer naar het plafond gekeken en meisje drie heeft een keer naar het plafond gekeken en meisje één heeft twee keer naar het plafond gekeken, dus misschien zijn er op dat plafond toch een paar antwoorden te vinden. Misschien staat er daarboven iets heel vrolijks. Misschien staan er verhalen op het plafond geschreven die ongeveer gaan als:

*de-mannen-kwamen-en-ze-
kochten-bonte-jurken-voor-ons-
haalden-hout-voor-het-vuur-
vertelden-een-paar-gekke-grappen-
dronken-bier-met-ons-
renden-achter-ons-aan-tot-we-giechelden-
zorgden-dat-de-muggen-niet-beten-
vertelden-ons-de-truc-om-het-Britse-muntstuk-van-een-pond-
te-vangen-
veranderden-de-maan-in-kaas-
O, en toen stopten ze me hier.*

Ik keek naar het plafond, maar ik zag alleen maar witte verf en tl-buizen.

Ten slotte keek het meisje aan de telefoon naar mij. Dus ik zei tegen haar: *De naam van deze plek is het Black Hill Immigration Removal Centre.* Het meisje staarde me aan. *Dat meen je niet,* zei ze. *Wat is dat voor naam?* Dus ik wees naar het kleine ijzeren bordje dat aan de muur boven de telefoon was geschroefd. Het meisje keek er naar en toen keek ze weer naar mij en ze zei: *Sorry, darlin, ik kan het niet lezen.* Dus ik las het haar voor, en ik wees de woorden één voor één aan. BLACK HILL IMMIGRATION REMOVAL CENTRE, HIGH EASTER, CHELMSFORD, ESSEX. *Dank je, darlin,* zei het eerste meisje, en ze bracht de telefoonhoorn naar haar oor.

Ze zei in de hoorn: *Goed, luister meneer, de plek waar ik nu ben heet Black Hill Immigration Removal.* Toen zei ze: *Nee, wacht alstublieft.* Toen keek ze verdrietig en ze hing de telefoonhoorn weer aan de telefoon. Ik zei: *Wat is er aan de hand?* Het eerste meisje zuchtte en ze zei: *Taximan zegt dat hij niet naar deze plek komt.* Toen zei hij: *jullie zijn tuig. Ken jij dat woord?*

Ik zei van niet, want ik wist het niet zeker, dus ik pakte mijn woordenboek uit mijn doorzichtige tas en zocht het woord op. Ik zei tegen het eerste meisje: *Je bent een geheel van riemen en koorden tussen trekdier en wagen.* Ze keek naar me en ik keek naar haar en we giechelden omdat we niet begrepen wat we met de informatie moesten doen. Dit was altijd mijn probleem toen ik jullie taal leerde spreken. Elk woord kan zichzelf verdedigen. Net wanneer je het wilt grijpen, kan het zich opdelen in twee verschillende betekenissen en heb je alleen lucht te pakken. Ik bewonder jullie. Jullie zijn net tovenaars en jullie hebben je taal net zo veilig gemaakt als jullie geld.

Dus ik en het eerste meisje in de rij voor de telefoon giechelden naar elkaar en ik hield mijn doorzichtige tas beet en zij hield haar doorzichtige tas beet. In die van haar zaten één zwart wenkbrauwpotlood en één pincet en drie gedroogde schijven ananas. Het eerste meisje zag me naar haar tas kijken en ze hield op met giechelen. *Waar kijk je naar?* zei ze. Ik zei dat ik dat niet wist. Ze zei: *Ik weet wel wat je denkt. Nu de taxi me niet kom halen vraag je je af hoe ver ik kom met één wenkbrauwpotlood en één pincet en drie schijven ananas.* Dus ik zei tegen haar: *Misschien kun je het wenkbrauwpotlood gebruiken om een boodschap te schrijven, HELP ME, en dan kun je de schijven ananas aan de eerste persoon geven die helpt.* Het meisje keek me aan alsof ik gek in mijn hoofd was en ze zei tegen me: *Oké, darlin, één, ik heb geen papier om boodschappen op te schrijven, twee, ik kan nie schrijven, ik weet alleen hoe ik m'n wenkbrauwen erop moet tekenen, en drie, ik ga die ananas zelf opeten.* En ze maakte haar ogen groot en staarde me aan.

Terwijl dit gebeurde was het tweede meisje in de rij, het meisje

met de citroengele sari en de doorzichtige tas vol geel, het eerste meisje in de rij geworden, want nu hield zij de telefoonhoorn in haar hand. Ze fluisterde erin in een taal die klonk als vlinders die verdrinken in honing. Ik tikte het meisje op haar schouder en trok aan haar sari en zei tegen haar: *Alsjeblieft, je moet proberen in het Engels tegen ze te praten*. Het sarimeisje keek me aan en ze hield op te praten in haar vlindertaal. Alsof ze zich de woorden uit een droom herinnerde zei ze heel langzaam en zorgvuldig in de telefoonhoorn: *Engeland, ja, alstublieft. Ja, alstublieft, dank u, ik wil naar Engeland*.

Dus het meisje met de paarse jurk in A-lijn bracht haar neus tot pal voor de neus van het meisje met de citroengele sari en ze tikte met haar vinger op het voorhoofd van het meisje en maakte met haar mond een geluid als een bezemsteel die tegen een lege ton wordt geslagen. *Bong! Bong!* zei ze tegen het meisje. *Je ben al in Engeland, snap je?* En ze wees met haar wijsvingers naar de linoleumvloer. Ze zei: *Dit is Engeland, darlin, zie je dat niet? Hier, oké? We zijn er al*.

Het meisje met de gele sari werd stil. Ze staaarde terug met die groene ogen als manen van gom. En dus zei het meisje met de paarse jurk, het Jamaicaanse meisje: *Geef hier*, en ze greep de telefoonhoorn uit de hand van het sarimeisje. En toen bracht ze de hoorn naar haar mond, en ze zei: *Luister, wacht, één minuut alstublieft*. Maar toen werd ze stil en ze gaf de telefoonhoorn aan mij en ik luisterde. Het was de kiestoon, meer niet. Ik draaide me om naar het sarimeisje. *Je moet eerst een nummer draaien*, zei ik. *Snap je? Eerst nummer draaien, dan tegen taximan zeggen waar je heen wilt. Oké?*

Maar het meisje met de sari kneep haar ogen samen naar me en trok haar doorzichtige tas met citroengeel iets dichter tegen zich aan, alsof ik die misschien van haar zou afpakken zoals het andere meisje de telefoonhoorn had afgepakt. Het meisje met de paarse jurk zuchtte en richtte zich tot mij. *Dit wordt niks, darlin*, zei ze. *De Heer roep z'n kinderen al terug voordat deze hiero een keer een taxi*

belt. En ze gaf de telefoonhoorn aan mij. *Hier, zei ze. Probeer jij het maar een keer.*

Ik wees naar het derde meisje in de rij, degene met de tas vol documenten en het blauwe T-shirt en de Dunlop Green Flash-sneakers. *En zij dan?* zei ik. *Dit meisje staat voor me in de rij.* Ja, zei het meisje met de paarse jurk, *maar dat mens heeft geen mo-ti-va-sie. Hè, darlin?* En ze staarde naar het meisje met de documenten, maar het meisje met de documenten haalde haar schouders op en keek naar haar Dunlop Green Flash-schoenen. *Nou en of,* zei het meisje met de paarse jurk, en ze wendde zich weer tot mij. *Zeg het maar, darlin. Jij moet ons hieruit praten, voordat ze van gedachten veranderen en ons weer opsluiten.*

Ik keek neer naar de telefoonhoorn en die was grijs en vuil en ik was bang. Ik keek weer naar het meisje met de paarse jurk. *Waar wil je heen?* zei ik. En ze zei: *Alle kanten. Neem me niet kwalijk? Maak nie uit, darlin.*

Ik belde het taxinummer dat op de telefoon was geschreven. Er klonk een mannenstem. Hij klonk moe. *Minicabs,* zei hij. Zoals hij het zei was het net alsof hij me een groot plezier deed door die woorden te zeggen.

‘Goedemorgen, ik wil graag een taxi alstublieft.’

‘Wil je een minicab?’

‘Ja. Alstublieft. Een minicab-taxi. Voor vier passagiers.’

‘Waarvandaan?’

‘Van het Black Hill Immigration Removal Centre, alstublieft. In High Easter. Het is vlak bij Chelmsford.’

‘Ik weet waar het is. Nou moet je eens goed luisteren...’

‘Alstublieft, het is al goed. Ik weet dat u geen vluchtelingen ophaalt. We zijn geen vluchtelingen. We zijn schoonmakers. We werken hier.’

‘Zijn jullie schoonmakers?’

‘Ja.’

‘Is dat zo? Want als ik een pond kreeg voor elke klote-immigrant die in een van m’n taxi’s stapt en niet weet waar-ie heen moet en in

het Swahili tegen m'n chauffeur begint te reutelen en probeert hem met sigaretten te betalen, zou ik nu niet met jou praten maar op de golfbaan staan.'

'We zijn schoonmakers.'

'Goed. Je praat inderdaad anders. Waar wil je heen?'

Ik had het adres op het rijbewijs uit het Verenigd Koninkrijk in mijn doorzichtige plastic tas uit mijn hoofd geleerd. Andrew O'Rourke, de witte man die ik op het strand had leren kennen, woonde in Kingston-upon-Thames in het Engelse graafschap Surrey. Ik sprak in de telefoon: 'Kingston, alstublieft.'

Het meisje met de paarse jurk greep mijn arm en fluisterde kwaad tegen me. *Nee, darlin!* zei ze. *Alles behalve Jamaica. Hun mannen maken me dood zodra ik d'r aankom, ze maken me af.* Ik begreep niet waarom ze bang was, maar nu wel. Er is een Kingston in Engeland maar er is ook een Kingston in Jamaica, waar het klimaat anders is. Dat is nog een grote prestatie van jullie, stelletje tovenaars – zelfs jullie steden hebben twee staarten.

'Kingston?' zei de man aan de telefoon.

'Kingston-upon-Thames,' zei ik.

'Maar dat is hartstikke ver weg, toch? Dat ligt helemaal in, hoe heet het?'

'Surrey,' zei ik.

'Surrey. Dus je wilt me wijsmaken dat jullie vier schoonmakers uit het groene Surrey zijn?'

'Nee, we zijn schoonmakers uit de buurt. Maar ze sturen ons voor een schoonmaakklus naar Surrey.'

'Contant of op rekening?'

De man klonk zo moe.

'Wat?'

'Betalen jullie contant of gaat het op rekening van het detentiecentrum?'

'We betalen contant, meneer. We betalen als we er zijn.'

'Dat is je geraden.'

Ik luisterde nog een minuut en toen drukte ik mijn hand neer op

de haak van de telefoonhoorn. Ik draaide nog een nummer. Dit was het telefoonnummer van het visitekaartje dat ik meedroeg in mijn doorzichtige plastic tas. Het visitekaartje was aangetast door water. Ik wist niet of het laatste getal een 8 of een 3 was. Ik probeerde een 8, want in mijn land brengen oneven getallen ongeluk, en daar heb ik al genoeg van gehad.

Een man nam de telefoon op. Hij was boos.

‘Met wie spreek ik? Het is godsamme zes uur ’s ochtends.’

‘Is dit meneer Andrew O’Rourke?’

‘Ja, en wie ben jij?’

‘Kan ik naar u toe komen, meneer?’

‘Jezus, met wie spreek ik?’

‘We hebben elkaar leren kennen op het strand in Nigeria. Ik herinner me u nog heel goed, meneer O’Rourke. Ik ben nu in Engeland. Mag ik naar u en Sarah komen? Ik kan nergens anders heen.’

Er klonk stilte aan de andere kant van de lijn. Toen kuchte de man en hij begon te lachen.

‘Dit is een geintje, hè? Met wie spreek ik? Ik waarschuw je, ik krijg zo vaak lijpo’s als jij op m’n dak. Laat me met rust of je krijgt er spijt van. Mijn krant begint altijd een proces. Ze zullen dit telefoontje natrekken en uitvogelen wie je bent en je laten arresteren. Je zou niet de eerste zijn.’

‘Gelooft u niet dat ik het ben?’

‘Laat me met rust. Begrepen? Ik wil er niks over horen. Het is allemaal hartstikke lang geleden en het was niet mijn schuld.’

‘Ik kom naar uw huis. Op die manier zult u geloven dat ik het ben.’

‘Nee.’

‘Ik ken niemand anders in dit land, meneer O’Rourke. Het spijt me. Ik vertel het u alleen maar zodat u er klaar voor kunt zijn.’

De man klonk niet boos meer. Hij maakte een zacht geluidje, als een kind wanneer het zenuwachtig is over wat er gaat gebeuren. Ik hing de hoorn weer op en wendde me tot de andere meisjes. Mijn hart bonkte zo snel dat ik dacht dat ik over zou geven op de linole-

umvloer. De andere meisjes starden me zenuwachtig en vol verwachting aan.

‘Nou?’ zei het meisje met de paarse jurk.

‘Hmm?’ zei ik.

‘De *taxi*, darlin! Wat gebeurt er met de taxi?’

‘O ja, de taxi. De taximan zei dat een wagen ons over tien minuten komt ophalen. Hij zei dat we buiten moesten wachten.’

Het meisje met de paarse jurk glimlachte.

‘Ik heet Yvette. Uit Jamaica, *zeen?* Jij ben *hándig*, darlin. Hoe noemen ze jou?’

‘Ik heet Kleine Bij.’

‘Wat is dat nou weer voor naam?’

‘Zo heet ik.’

‘Waar kom je vandaan, waar ze kleine meisjes de namen van insecten geven?’

‘Nigeria.’

Yvette lachte. Het was een grote lach, zoals de belangrijkste slechterik in piratenfilms lacht. *woe-ha-ha-ha!* De hoorn van de telefoon rammelde erdoor op zijn haak. *Nie-GERIA!* zei Yvette. Toen wendde ze zich tot de anderen, het meisje met de sari en het meisje met de documenten. *Kom met ons mee, meiden*, zei ze. *Wij zijn de Verenigde Naties, snappie, en vandaag volgen we allemaal Nie-GERIA! woe-ha-ha-ha-ha!*

Yvette lachte nog steeds toen we met zijn vieren langs de balie naar de deur liepen. De detentietoezichthouder keek op van zijn krant toen we langsliepen. Het topless meisje was nu weg, hij had de pagina omgeslagen. Ik keek naar zijn krant. De kop op de nieuwe pagina luidde: *ASIELZOEKERS ETEN ONZE ZWANEN*. Ik keek weer naar de detentietoezichthouder, maar hij weigerde me aan te kijken. Terwijl ik keek, bewoog hij zijn arm over de pagina om de kop te bedekken. Hij liet het eruitzien alsof hij aan zijn elleboog moest krabben. Of misschien moest hij écht aan zijn elleboog krabben. Ik besepte dat ik op de angst na niets over mannen wist. Een uniform dat te groot voor je is, een bureau dat te klein voor je is, een dienst

van acht uur die te lang voor je is, en opeens komt er een meisje met drie kilo aan documenten en geen motivatie, en een ander met gomgroene ogen en een gele sari die zo mooi is dat je niet te lang naar haar kunt kijken voor het geval je ogen *ploef* doen, een derde meisje uit Nigeria dat vernoemd is naar een honingbij en een luidruchtige vrouw uit Jamaica die lacht als de piraat Blauwbaard. Misschien is dit precies het soort omstandigheid waarvan de elleboog van een man gaat jeuken.

Ik draaide me om en keek naar de detentietoezichthouder voordat we door de dubbele deur gingen. Hij keek hoe we weggingen. Hij zag er heel klein en eenzaam uit, met zijn dunne polsjes onder de tl-verlichting. Door het licht zag zijn huid er groen uit, de kleur van een babyrups die net uit het ei is. De vroege ochtendzon scheen binnen door het glas van de deur. De toezichthouder kneep zijn ogen samen tegen het daglicht. We zullen wel silhouetten voor hem zijn geweest, meer niet. Hij opende zijn mond, alsof hij iets wilde zeggen, maar hij ging niet verder.

‘Wat?’ zei ik. Ik besepte dat hij ons ging vertellen dat er een fout was gemaakt. Ik vroeg me af of we weg zouden moeten rennen. Ik wilde niet terug in detentie. Ik vroeg me af hoe ver we zouden komen. Ik vroeg me af of ze honden op ons af zouden sturen.

De detentietoezichthouder stond op. Ik hoorde zijn stoel over de linoleumvloer schrapen. Hij stond daar met zijn handen in zijn zij. ‘Dames?’ zei hij.

‘Ja?’

Hij keek naar de grond en toen weer omhoog. ‘Succes,’ zei hij.

En we draaiden ons om en liepen naar het licht.

Ik duwde de dubbele deur open en toen verstarde ik.

Door het zonlicht bleef ik stilstaan. Ik voelde me zo kwetsbaar door het detentiecentrum dat ik bang was dat die felle zonnestralen me in tweeën zouden breken. Ik kon die eerste stap naar buiten niet zetten.

‘Waar wacht je op, Bijtje?’

Yvette stond achter me. Ik blokkeerde de uitgang voor iedereen.

‘Eén momentje, alsjeblieft.’

Buiten rook de lucht naar nat gras. De geur waaide in mijn gezicht en ik raakte in paniek. Twee jaar lang had ik alleen bleekmiddel geroken en mijn nagellak en de sigaretten van de andere gede-tineerden. Niets natuurlijk. Niets zoals dit. Ik had het gevoel dat als ik één stap naar voren deed, de aarde omhoog zou komen en me zou verwerpen. Er was niets natuurlijk meer aan me. Ik stond daar met mijn zware laarzen en afgebonden borsten, geen vrouw en geen meisje, een schepsel dat haar taal vergeten was en die van jul-lie had geleerd, en van wie het verleden tot stof was vergaan.

‘Verdomme, waar wacht je op, darlin?’

‘Ik ben bang, Yvette.’

Yvette schudde haar hoofd en glimlachte. ‘Misschien heb je wel gelijk om bang te zijn, Bijtje, want je bent een slimme meid. Mis-schien ben ik gewoon te dom om bang te zijn. Maar ik heb ander-half jaar op die plek gezeten, en als je denkt dat ik zo dom ben dat ik nog een seconde langer wacht omdat jij staat te rillen en bibbe-ren, dan vergis je je.’

Ik draaide me naar haar om en greep de deurpost vast. ‘Ik kan me niet bewegen,’ zei ik.

Op dat moment duwde Yvette me hard tegen mijn borst en ik vloog naar achteren. En dus raakte ik als vrouw de Engelse grond niet voor het eerst met de zolen van mijn laarzen maar met het zit-vlak van mijn broek.

‘woe-ha-ha-ha-ha!’ zei Yvette. ‘Geweldig! Welkom in het Ver-enigd Koninkrijk.’

Toen ik weer op adem was, begon ik ook te lachen. Ik ging op de grond zitten met de warme zon die op mijn rug scheen, en ik be-sefte dat de aarde me niet had verworpen en het zonlicht me niet in tweeën had gebroken.

Ik stond op en glimlachte naar Yvette. We deden allemaal een paar passen van de detentiegebouwen weg. We liepen verder en toen de andere meisjes niet keken, stak ik mijn hand onder mijn hawaiïhemd en maakte ik de strook katoen los die mijn borsten

platgedrukt hielden. Ik wikkelde hem los en gooide hem op de grond en draaide hem met de hak van mijn laars in de grond. Ik ademde de frisse, schone lucht diep in.

Toen we bij de hoofdingang kwamen, bleven we alle vier even staan. We keken door het hoge hek met prikkeldraad en de hellingen van Black Hill af. Het Engelse platteland strekte zich uit tot de horizon. Zachte mist hing over de valleien, en de toppen van de lage heuvels hadden een gouden kleur in de ochtendzon en ik glimlachte omdat de hele wereld fris en nieuw en helder was.